

Полтавський державний аграрний університет
Навчально-науковий інститут агротехнологій,
селекції та екології
Кафедра рослинництва

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції

**«Урожайність та якість продукції
рослинництва за сучасних технологій
вирощування»**

присвячена 90 – річчю з дня народження
професора Г. П. Жемели

**30 вересня 2023 року
м. Полтава**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут агротехнологій, селекції та екології
University of Opole (Poland)
International Slavis University (Macedonia)
Cooperative Trade University of Moldova

НАВЧАЛЬНО - НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ
АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА
ЕКОЛОГІЇ

**Урожайність та якість продукції рослинництва
за сучасних технологій вирощування,
присвячена 90-річчю з дня народження
професора Г. П. Жемели**

*Матеріали
Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
30 вересня 2023 року*

Полтава
2023

УДК 633:631.559:006.015.5:631.5

У 71

Редакційна колегія:

Гангур В. В. – завідувач кафедри рослинництва Полтавського державного аграрного університету, доктор сільськогосподарських наук, старший науковий співробітник.

Бараболя О. В. – доцент кафедри рослинництва, завідувач Науково-дослідної лабораторії якості зерна імені Г. П. Жемели факультету агротехнологій та екології Полтавського державного аграрного університету, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Ляшенко В. В. – доцент кафедри рослинництва Полтавського державного аграрного університету, кандидат сільськогосподарських наук, доцент.

Шакалій С. М. – доцент кафедри рослинництва, фахівець другої категорії Науково-дослідної лабораторії якості зерна імені Г. П. Жемели факультету агротехнологій та екології Полтавського державного аграрного університету, кандидат сільськогосподарських наук.

Урожайність та якість продукції рослинництва за сучасних технологій вирощування, присвячена 90-річчю з дня народження професора Г. П. Жемели : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 30 верес. 2023 р.). Полтава : ПДАУ, 2023. 258 с.

У збірнику представлені матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої 90-річчю з дня народження професора Г. П. Жемели, за результатами досліджень щодо: перспективних напрямів вирощування продукції рослинництва; якості, стандартизації та сертифікації продукції рослинництва; актуальних проблем інноваційної економіки в АПВ; інформаційних технологій, VR технологій в агровиробництві; інноваційних напрямів зберігання та переробки продукції рослинництва.

Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, студентів та здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських та переробних підприємств АПК різної організаційно-правової форми, працівників державного управління, освіти та місцевого самоврядування, всіх, кого цікавить проблематика урожайності й якості продукції рослинництва за сучасних технологій вирощування.

Відповідальність за зміст поданих матеріалів, точність наведених даних і відповідність принципам академічної доброчесності несуть автори. Матеріали видані в авторській редакції.

© Автори тез, включені до збірника, 2023

© Полтавський державний аграрний університет, 2023

2. ЯКІСТЬ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА СЕРТИФІКАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

<i>Білявська Л. Г., Білявський Ю. В., Глаголев К. Р., Ромадан Д. Ю.</i>	
Підбір високоврожайних сортів ячменю ярого за оптимальної норми висіву насіння	162
<i>Білявська Л. Г., Білявський Ю. В.</i>	
Селекція на адаптивність сучасних сортів сої до посухи	165
<i>Василишина О. В.</i>	
Особливості забарвлення плодів вишні залежно від сорту	167
<i>Нечипоренко Н. І., Поспєлова Г. Д., Коваленко Н. П.</i>	
Характер шкідливості сисних комах на зернових колосових культурах	169
<i>Омеліч М. В., Мареніч М. М.</i>	
Преференції пивоварної галузі щодо іноземних сортів ячменю ярого	169
<i>Піддубна Д. С.</i>	
Цінова політика сільськогосподарської сировини як основа забезпечення урожайності та якості продукції під час традиційного, органічного (екологічно чистого) господарювання	174
<i>Четверик О. О.</i>	
Перспективи розвитку овочівництва в Україні.....	176

3. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ В АПВ

<i>Бердос М. П., Гуцан О. М., Перерва П. Г.</i>	
Роль стимулювання інновацій у розвитку агропромислового комплексу.....	178
<i>Глізнуца М. Ю., Крамської Д. Ю., Кучіна С. Е., Перерва П. Г.</i>	
Дослідження видів ефективності міжнародних управлінських бізнес-проектів в АПК.....	180
<i>Грановська Л. М., Іванов В. І.</i>	
Повоєнне відновлення сільського господарства в умовах недостатнього природного зволоження.....	183
<i>Кобєлева Т. О., Савченко О. І., Перерва П. Г.</i>	
Сутність ефективності управлінських рішень та стратегічних змін в сільськогосподарському виробництві.....	186
<i>Косенко С. А., Космін О. Ю., Перерва П. Г.</i>	
Формування принципів планування на підприємствах агропромислового комплексу	189

2. Іванова І. Є., Сердюк М. Є., Тимошук Т. М. Сортові особливості накопичення фенольних речовин у плодах черешні в умовах Південного Степу України. *Вісник аграрної науки*. 2021. № 7. С. 32–39.

3. Шкіндер-Барміна А. М. Оптимізація сортименту вишні (*Cerasus vulgaris Mill*) для створення насаджень в умовах Південного Степу України. *Садівництво*. 2015. № 70. С. 15–21.

4. Василюшина О. В. Господарсько-біологічна оцінка середньостиглих сортів вишні. *Таврійський науковий вісник*. 2020. Вип. 112. С. 32–37.

Нечипоренко Наталія Іванівна

канд. с.-г. наук, доцент

ORCID ID: 0000-0003-2572-9095

Поспелова Ганна Дмитрівна

канд. с.-г. наук, доцент

ORCID ID: 0000-0002-8030-1166

Коваленко Нінель Павлівна

канд. с.-г. наук, доцент

ORCID ID: 0000-0001-5998-1745

Полтавський державний аграрний університет
м. Полтава, Україна

ХАРАКТЕР ШКІДЛИВОСТІ СИСНИХ КОМАХ НА ЗЕРНОВИХ КОЛОСОВИХ КУЛЬТУРАХ

Повноцінне впровадження інтегрованого захисту у технології вирощування сільськогосподарських культур не можливе без урахування природних регуляторних чинників агроценозів, характеру та рівня шкодочинності окремих шкідливих об'єктів і їх комплексів. Оцінка рівня шкідливості необхідна задля оцінки реальних втрат врожаю, визначення місця кожного шкодочинного виду у зниженні продуктивності рослин та розробки необхідних критеріїв застосування засобів захисту рослин [5].

Відомо, що шкодочинність комах – це складне біоекологічне явище, результат якого залежить від пошкоджених органів рослин, характеру впливу фітофагів на рослини, норми реакції рослин на пошкодження. Комахи-фітофаги шкодять рослинам як безпосередньо в процесі живлення, так і внаслідок супутньої активності – введення в рослини травних ферментів і вірусів. Крім того, деякі комахи механічно пошкоджують рослинні тканини в процесі відкладання яєць [4].

На зернових колосових культурах особлива увага здавна приділяється контролю шкідливості фітофагів із колюче-сисним ротовим апаратом. За даними В. О. Курцева, у випадку заселення рослин пшениці озимої у фази «початок наливу-воскова стиглість зерна» комплексом сисних фітофагів (клоп-шкідлива черепашка – *Eurygaster integriceps* Put; злакові попелиці: звичайна – *Schizaphis graminum* Rond., велика – *Sitobion avenae* F. (*Macrosiphum avenae* F.), черемхова – *Rhopalosiphum padi* L.; пшеничний трипс *Haplothrips tritici* Kurd.) зернова продуктивність рослин знижується на 6,7 % [2]. Результати досліджень Т. Г. Новосельської, внесли певні уточнення відносно шкодочинності великої злакової попелиці. За її даними, в умовах 2003 року, при щільності популяції попелиць – 23,7 особин на колосі у фазу молочної стиглості та густоті стояння рослин близько 350 рослин на 1 кв. м, розрахункове зниження продуктивності рослин пшениці озимої досягало 6,31 ц/га. В той же час, негативного впливу живлення великої злакової попелиці у зазначеній вище кількості на насінневі якості зерна пшениці озимої не виявлено [3].

Шкодочинність пшеничного трипса пов'язана із живленням личинок на колоскових лусочках і зернівках пшениці, спричиняючи скручування колоса, білоколосість і деформацію колосків. Наслідком такого характеру пошкодження є поява на зернівках, в місцях концентрації і живлення фітофага, жовто-бурих плям, щуплість зерна і зниження його маси зерен на 8–12 % [6]. За даними Ю. Г. Красиловця, за живлення на колосі пшениці 20–45 личинок пшеничного трипса падіння зернової продуктивності досягає 0,16–0,29 т/га [1]. Дослідники також наголошують на залежності рівня шкодочинності пшеничного трипса від вибіркового ставлення личинок фітофага до різних сортів пшениці, загальної щільності популяції шкідника у агроценозі та кількісній концентрації на окремих зернівках, співпаданні фенології шкідника і культури, погодних умов тощо.

Класичним прикладом комплексної шкодочинності виду є клоп-шкідлива черепашка, якому притаманні три фізіологічні періоди шкідливості [1]. Перший етап співпадає із живленням дорослих особин клопа, що вийшли із зимівлі, рослинами озимих зернових колосових культур, що перебувають на V–VII етапах органогенезу. Проколи стебла і живлення конусом наростання рослин призводить до їх загибелі в період кущення і до білоколосиці при більш пізніх пошкодженнях. Другий етап припадає на період формування зернівок, коли личинки клопа 1-го і 2-го віку інтенсивно живляться на колосі, спричиняючи припинення розвитку й загибель зернівок. Третій етап шкідливості клопа-черепашки співпадає з періодом наливу й досягання зерна. Наслідком живлення на зернівках личинок 3–5-го віків та дорослих особин нового покоління фітофага є зниження технологічних і насінневих характеристик зерна. Помітне

погіршення хлібопекарських якостей пшениці спостерігається внаслідок пошкодження 2–3 % зернівок, а до порушення посівних стандартів призводить пошкодження 5 % зернівок.

Висока шкодочинність клопа-шкідливої черепашки пояснюється особливостями живлення цього виду комах, пов'язаними із введенням у тканини рослин травних ферментів, внаслідок чого пошкоджені ділянки зернівок набувають борошністо-білого відтінку, ендосперм стає крихким, відбувається деградація клейковини [1, 6].

Отже, з метою визначення можливого негативного впливу на продуктивність рослин пшениці озимої та якість зернової продукції, а також планування системи захисту необхідно проводити моніторинг ентомокомплексу фітофагів в агроценозах культури з урахуванням особливостей характеру шкодочинності кожного виявленого виду.

Список використаних джерел

1. Красиловець Ю. Г. Наукові основи фітосанітарної безпеки польових культур. Харків : «Магда LTD», 2010. 415 с.
2. Курцев В. О. Хімічний захист озимої пшениці від комплексу сисних шкідників в умовах Північного Степу України. *Інтегрований захист рослин на початку XXI століття* : Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : УААН-ІЗР, 2004. С. 200–206.
3. Новосельська Т. Г. Шкодочинність основних фітофагів озимої пшениці лісостепової зони України. *Інтегрований захист рослин на початку XXI століття* : Міжнар. наук.-практ. конф. Київ : УААН-ІЗР, 2004. С. 216–222.
4. Облік шкідників і хвороб / В. П. Омелюта та ін. Київ : Урожай, 1986. 286 с.
5. Стратегія і тактика захисту рослин. Стратегія / під ред. В. П. Федоренка. Київ : Альфа-стевія, 2012. Т. 1. 500 с.
6. Стратегія і тактика захисту рослин. Тактика / під ред. В. П. Федоренка. Київ : Альфа-стевія, 2015. Т. 2. 792 с.
7. Фіосанітарний моніторинг / М. М. Доля та ін. Київ : ННЦ ІАЕ, 2004. 294 с.